ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1948

Vyhlásené: 30.12.1948 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

311

Zákon

zo dňa 22. decembra 1948

o národných dopravných podnikoch

Národné zhromaždenie republiky Československej uznieslo sa na tomto zákone:

Časť prvá.
Znárodnenie niektorých dopravných podnikov.

§ 1.
Rozsah znárodnenia.

(1) Dňom vyhlásenia tohto zákona sa znárodňujú poštátnením:

1. neštátne železnice pre verejnú prepravu,
2. podniky pre pravidelnú cestnú motorovú dopravu osôb a nákladov,
3. podniky pre pravidelnú leteckú dopravu a
4. podniky spoločností:
   a) Československej plavebnej účastinnej spoločnosti Labskej v Prahe,
   b) Pražskej paroplavebnej spoločnosti v Prahe,
   c) Remorkáží na Vltave a Labi, spoločnosti s r.o. v Prahe,
   d) Vltavsko-Labskej dopravy, spoločnosti s r.o. v Prahe,
   e) Československej plavebnej účastinnej spoločnosti Oderskej v Prahe,
   f) Československej Dunajplavby, úč. spol. v Bratislave,
   g) Slovenskej Moreplavby, úč. spol. v Bratislave,
   h) Labsko-Vltavskej prekladištnej spoločnosti s r.o. v Prahe.

(2) Znárodnenie podľa odseku 1, č. 1 až 3 sa nevzťahuje na dopravné podniky, ktoré boly dňa 1. decembra 1948 vo vlastníctve alebo správe (v národnej správe) svázkov ľudovej správy alebo na ktorých sú svázky ľudovej správy majetkové zúčastnené aspoň polovicou.

(3) Minister dopravy vyhlási s účinkom doručenia v Úradnom liste republiky Československej, ktoré jednotlivé železnice a podniky boly znárodnené podľa odseku 1, č. 1 až 3.

(4) Znárodnením nadobúda štát vlastníctvo všetkého majetku znárodnených podnikov.

(5) O rozsahu znárodnenia rozhoduje minister dopravy, ktorý môže vyňať jednotlivé majetkové časti alebo práva zo znárodnenia, pokiaľ ich netreba na prevádzku niektorého národného dopravného podniku (§ 7), a ponechať ich doterajšiemu vlastníkovi, ktorému môže zároveň uložiť

podmienky, najmä podmienku, že do určenej lehoty zriadi v prospech niektorého národného dopravného podniku služobnosti alebo užívacie práva.

(6) Pre konanie o zistení rozsahu znárodnenia neplatí ustanovenie vládneho nariadenia zo dňa 13. januára 1928, č. 8 Sb., o konaní vo veciach, patriacich do pôsobnosti politických úradov (správnom konaní).

§ 2.
Opatrenia o znárodnenom majetku.

(1) Minister dopravy určí a vyhlási v Úradnom liste republiky Československej, ktoré jednotlivé železnice a podniky (§ 1, ods. 1)

a) sa začleňujú do národných dopravných podnikov (§ 7),

b) sa začleňujú za náhradu podľa § 3 na ne pripadajúcu do iného národného podniku ako národného podniku dopravného,

c) sa prenechávajú taktiež za náhradu podľa § 3 na ne pripadajúcu sväzkom ľudovej správy na zriadenie komunálnych podnikov podľa zákona zo dňa 21. júla 1948, č. 199 Sb., o komunálnych podnikoch.

(2) Rozhodnutie podľa odseku 1, písm. a) urobí minister dopravy po dohode s ministrom financií, rozhodnutie podľa odseku 1, písm. b) po dohode s príslušným ministrom a ministrom financií, rozhodnutie podľa odseku 1, písm. c) po dohode s ministrami vnútra a financií.

(3) Pokiaľ znárodnený majetok netreba na účely uvedené v odseku 1, môže ho minister dopravy po dohode s ministrom financií a príslušným ministrom

a) prenechať za náhradu, pripadajúcu podľa § 3 na tento majetok, sväzkom ľudovej správy na iné účely ako na vytvorenie komunálneho podniku, ľudovým družstvám alebo iným právnickým osobám,

b) previesť do pôsobnosti iného ministra, aby ho začlenil do podnikov, ústavov alebo zariadení, na ktoré sa vzťahuje jeho pôsobnosť.

(4) Ak sa týka rozhodnutie podľa odseku 1, písm. a) a b) alebo odseku 3, písm. b) začlenenia alebo prenechania dopravných podnikov miestneho významu, o ktoré sa uchádzali sväzky ľudovej správy pre zriadenie komunálneho podniku, urobí ich minister dopravy tiež po dohode s ministrom vnútra.

§ 3.
Náhrada.

(1) Za znárodnený majetok (§ 1) prislúcha náhrada; platia o nej primerane ustanovenia §§ 7 až 10 dekrétu prezidenta republiky zo dňa 24. októbra 1945, č. 100 Sb., o znárodnení baní a niektorých priemyslových podnikov, v znení zákona zo dňa 28. apríla 1948, č. 114 Sb., (ďalej len „dekrét“), s týmito odchýlkami:

1. Náhrada za znárodnený majetok železníc, ktoré požívajú alebo požívaly výhody pozhovenia úhrady prevádzkových schodkov a poskytovania preddavkov na výdavky [§ 156, ods. 1, písm. a), veta druhá zákona zo dňa 20. mája 1937, č. 86 Sb., o železniciach], smie robiť najvyššie menovitú hodnotu nevyžrebovaných prednostných účastín a patrí iba držiteľom týchto účastín; právne úkony o prevodoch vlastníctva prednostných účastín železníc na štát, uskutočnené v čase dvoch rokov pred účinnosťou tohto zákona, sú právne neúčinné, ak ide o železnice, za ktoré štát poskytuje náhradu podľa tohto zákona.

2. Náhrada za znárodnený majetok podnikov, uvedených v § 1, ods. 1, č. 2 až 4, ktorý patrí účastinným spoločnostiam alebo spoločnostiam s r.o., nesmie presahovať menovitú hodnotu účastín alebo kmeňových vkladov. Do všeobecnej ceny tohto majetku sa nezapočítava hodnota majetku, určeného pre sociálnu a kultúrnu starostlivosť o zamestnancov podniku. Od všeobecnej ceny sa odpočíta všeobecná cena majetkových častí, ktoré štát zadovážil z vlastných prostriedkov a odovzdal vlastníkovi podniku do vlastníctva, ako i pomerná časť všeobecnej ceny majetkových častí, na ktorých obstaranie, opravu alebo obnovu poskytol štát podniku peňažný príspevok, ktorá zodpovedá pomeru tohto príspevku štátu k celkovým nákladom.

(2) Náhrada sa neposkytuje za znárodnený majetok, ktorý ku dňu znárodnenia vlastnícky patril alebo patrí osobám fyzickým, ktoré boly alebo budú právoplatne odsúdené súdmi pre zločin alebo pre prečin, spáchaný do dňa znárodnenia

a) po 5. máji 1945 podľa zákona zo dňa 19. marca 1923, č. 50 Sb., na ochranu republiky, v znení predpisov ho meniacich a doplňujúcich,

b) podľa § 43 dekrétu,

c) podľa zákona zo dňa 13. februára 1947, č. 15 Sb., o stíhaní čierneho obchodu a podobných machinácií,

d) podľa zákona zo dňa 13. februára 1947, č. 27 Sb., o trestnej ochrane vykonávania dvojročného hospodárskeho plánu,

e) podľa zákona zo dňa 18. júla 1946, č. 165 Sb., o trestnej ochrane národných podnikov, znárodnených podnikov a podnikov pod národnou správou, alebo

f) podľa zákona zo dňa 6. októbra 1948, č. 231 Sb., na ochranu ľudovodemokratickej republiky.

(3) O použití cenných papierov, odpovedajúcich hodnote znárodneného majetku, za ktorý sa neposkytuje náhrada osobám, uvedeným v odseku 2, platí primerane ustanovenie § 5, ods.2, č. 2 zákona zo dňa 11. marca 1948, č. 51 Sb., o úprave niektorých finančných pomerov národných podnikov priemyslových a potravinárskych.

§ 4.
Prechod záväzkov.

(1) Do záväzkov znárodnených podnikov vstupujú podniky, do ktorých bude začlenený znárodnený majetok (§ 2). Ustanovenia §§ 5, 5a a 6 dekrétu platia tu obdobne, pričom tam, kde podľa tohto dekrétu vyvíja pôsobnosť minister priemyslu, prislúcha táto pôsobnosť vo veciach, upravených týmto zákonom, ministrovi dopravy.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje na záväzky znárodnených železníc z pozhovenia úhrady prevádzkových schodkov a poskytovania preddavkov na výdavky; tieto záväzky prevezme štát, pokiaľ neboly už uhradené z prostriedkov doterajšieho štátneho podniku „Československé štátne železnice“ a nebudú uhradené z majetku spomenutých železníc.

§ 5.
Dočasná správa.

(1) Znárodnené podniky ponechá minister dopravy, pokiaľ nebudú urobené opatrenia podľa § 2, v dočasnej správe doterajších vlastníkov, pokiaľ už nie sú v správe štátu. O dočasnej správe platia primerane ustanovenia §§ 20 až 22 dekrétu prezidenta republiky zo dňa 19. mája 1945, č. 5 Sb., o neplatnosti niektorých majetko-právnych úkonov z času neslobody a o národnej správe majetkových hodnôt Nemcov, Maďarov, zradcov a kolaborantov a niektorých organizácií a ústavov, po prípade ustanovenia nariadenia Slovenskej národnej rady zo dňa 5. júna 1945, č. 50 Sb. n. SNR, o národnej správe, pričom dozorným orgánom je Ministerstvo dopravy. Ministerstvo dopravy

je týmto dohliadajúcim orgánom tiež vo vzťahu k znárodneným podnikom, do ktorých bola zavedená národná správa.

(2) Práva a záväzky, vzniklé v čase dočasnej správy znárodneného podniku, náležia k jeho majetkovej podstate.

(3) Výťažky (dôchodky) dosiahnuté zo znárodnených majetkových podstát (§ 1, ods. 1) až do dňa účinnosti začlenenia alebo prenechania podľa § 2, ods. 1 a 3, sú súčiastkou základu pre vymeranie dane dôchodkovej, všeobecnej aj osobitnej dane zárobkovej a dane rentovej posledného vlastníka znárodnenej majetkovej podstaty pred jej znárodnením.

§ 6.
Zánik spoločností.

(1) Pokiaľ znárodnené podniky náležia k účastinným spoločnostiam alebo spoločnostiam s r.o., zaniknú tieto spoločnosti bez likvidácie dňom, ktorý určí minister dopravy a vyhlási v Úradnom liste republiky Československej. Na návrh Ministerstva dopravy vykonajú príslušné súdy ich výmaz v obchodnom (firemnom) registri, odvolajúc sa na tento zákon.

(2) Zánikom spoločností podľa odseku 1 prechádza nárok na náhradu podľa § 3 po predchádzajúcej úhrade nedoplatkov osobných daní a dávok bývalých vlastníkov na držiteľov účastín alebo závodných podielov; ustanovenie § 3, ods.1 č.1 zostáva nedotknuté.

Časť druhá.
Národné dopravné podniky.

Diel I.
Všeobecné ustanovenia.

§ 7.
Zriadenie národných podnikov.

(1) Dňom, ktorý určí vláda a vyhlási minister dopravy v Zbierke zákonov Československej republiky, sa zriaďujú tieto národné dopravné podniky (v ďalšom len „národné podniky“):

1. „Československé železnice, národný podnik“ so sídlom v Prahe,
2. „Československá automobilová doprava, národný podnik“ so sídlom v Prahe,
3. „Československá plavba labská, národný podnik“ so sídlom v Prahe,
4. „Československá plavba oderská, národný podnik“ so sídlom v Ostrave,
5. „Československá plavba dunajská, národný podnik“ so sídlom v Bratislave,
6. „Československé aerolínie, národný podnik“ so sídlom v Prahe.

(2) Vláda môže nariadením zmeniť meno, sídlo alebo predmet podnikania národných podnikov, jednotlivé národné podniky slúčiť alebo zrušiť, po prípade z ich majetkových podstát zriadiť nové národné podniky a určiť im meno, sídlo a predmet podnikania.

§ 8.
Majetková podstata.

(1) Minister dopravy začlení po dohode s ministrom financií do národných podnikov

a) znárodnené majetkové podstaty, uvedené v § 2, ods. 1, písm. a),

b) doterajšie štátne podniky „Československé štátne železnice“ a „Československé aerolínie“,

c) iný štátny majetok.

(2) Začlenenie majetku, uvedeného v odseku 1, písm. c), vykoná minister dopravy tiež po dohode s ministrom, ktorého správe tento majetok podlieha; majetok alebo jeho časti, ktoré sú konfiškované podľa dekrétu prezidenta republiky zo dňa 26. októbra 1945, č. 108 Sb., o konfiškácii nepriateľského majetku a Fondoch národnej obnovy, alebo ktoré sú spravované Fondom národnej obnovy podľa § 16 zákona zo dňa 16. mája 1946, č. 128 Sb., o neplatnosti niektorých majetko-právnych úkonov z času neslobody a o nárokoch z tejto neplatnosti a z iných zásahov do majetku vznikajúcich, minister dopravy určí a do národných podnikov včlení tiež po dohode s ministrom vnútra primerane podľa predpisov o prídele konfiškovaného majetku.

(3) Národný podnik, do ktorého sa včleňuje štátny majetok [odsek 1, písm. b) a c)], vstupuje ku dňu začlenenia tohto majetku do záväzkov k nemu patriacich a štát je oslobodený od týchto záväzkov.

(4) Časti majetkových podstát národných podnikov, vytvorených podľa dekrétu alebo podľa dekrétu prezidenta republiky zo dňa 24. októbra 1945, č. 101 Sb., o znárodnení niektorých podnikov priemyslu potravinárskeho, v znení zákona zo dňa 28. apríla 1948, č. 115 Sb., ktoré slúžia doprave, môže príslušný minister po dohode s ministrom financií na návrh ministra dopravy vyňať z týchto podnikov i s pomernou časťou záväzkov na ne pripadajúcich a minister dopravy ich rovnako začlení do národných podnikov, zriadených podľa tohto zákona, alebo ich prenechá zväzkom ľudovej správy na zriadenie komunálneho podniku.

(5) Časti majetkových podstát na štátnych civilných letištiach vo vlastníctve štátu, používané doterajším štátnym podnikom „Československé aerolínie“, budú dané národnému podniku „Československé aerolínie“ iba do užívania, a to za podmienok, ktoré ustanoví Ministerstvo dopravy po dohode s Ministerstvom financií, a ak ide o časti majetkových podstát, ktoré sú používané tiež vojenskou správou, taktiež po dohode s Ministerstvom národnej obrany.

(6) Na návrh národného podniku zapíše pozemnoknižný súd prechod vlastníckych a iných práv znárodneného podniku alebo iné začlenené majetkové podstaty na navrhovateľa, odvolávajúc sa na tento zákon. Toto ustanovenie platí obdobne o vyznačení prechodu práv v iných úradných registroch a zoznamoch (vodná kniha, register patentný, živnostenský a pod.).

(7) O náhrade za majetok, konfiškovaný podľa dekrétu č. 108/1945 Sb. alebo spravovaný Fondom národnej obnovy podľa § 16 zákona č. 128/1946 Sb., platia primerane ustanovenia §§ 7 až 10 dekrétu s výnimkou ustanovenia § 9, ods. 4 toho istého dekrétu; Fond národnej obnovy zaťaží Fond znárodneného hospodárstva sumou, rovnajúcou sa úhrade za konfiškovanú majetkovú podstatu takto vypočítanú.

(8) Minister dopravy môže po dohode s ministrom financií nariadiť, aby národné dopravné podniky previedli na Fond znárodneného hospodárstva svoje viazané vklady.

(9) Vláda určí, ako sa vyrovná zvyšok vzájomných nárokov medzi Fondom národnej obnovy a Fondom znárodneného hospodárstva.

§ 9.
Právne postavenie.

(1) Národné podniky sú majetkom štátu v zmysle ďalších ustanovení. Sú právnickými osobami. Platí pre ne ustanovenie o obchodníkoch plného práva.

(2) Národný podnik sa zapisuje ako firma jednotlivca do registra krajského súdu, vykonávajúceho právomoc vo veciach obchodných, v ktorom obvode má národný podnik svoje

sídlo; ak má národný podnik vedľajší závod, oznámi ho na zápis do registra tiež na krajskom súde, vykonávajúcom právomoc vo veciach obchodných, v ktorom obvode je tento závod.

(3) V prihláške na zápis do registra uvedie národný podnik deň zriadenia, firmu, sídlo a predmet podnikania a spôsob zastupovania a značenia jeho firmy.

(4) Národnému podniku „Československá automobilová doprava“ prislúcha právo vyvlastnenia v rozsahu nevyhnuteľne potrebnom pre jeho vybudovanie a riadnu prevádzku podľa obdoby zákona zo dňa 18. februára 1878, č. 30 r.z., o vyvlastnení na účely železničné, v znení prílohy k zákonu č. 86/1937 Sb., po prípade podľa obdoby zák. čl. XLI/1881, o vyvlastnení.

§ 10.
Predmet podnikania.

(1) Predmetom podnikania národných podnikov je doprava osôb a vecí.

(2) Národné podniky môžu vykonávať a obstarávať, a to hoci i v osobitných pomocných závodoch, samostatne všetky práce a pomocné úkony, ktoré slúžia predmetu ich podnikania alebo vybudovaniu a udržovaniu ich zariadenia, aj keď by inak na ne bolo treba živnostenské oprávnenie; tieto osobitné pomocné závody a vedľajšie činnosti bližšie vymedzí organizačný štatút (§ 25).

Diel II.
Hospodárstvo národných podnikov.

§ 11.
Zásady hospodárenia.

(1) Národné podniky nech sú vedené podľa zásad obchodného podnikania; sú povinné usporiadať svoju prevádzku tak, aby čo najlepšie a najhospodárnejšie obstarávali dopravné potreby v štáte.

(2) Majetok, ktorý minister dopravy včlení do národných podnikov, a záväzky, do ktorých národné podniky vstupujú pri ich zriadení alebo neskoršie, sa v jednotlivom národnom podniku ocenia podľa čl.29 a 31 obchodného zákona, na Slovensku podľa §§ 26 a 28 zák. čl. XXXVII/1875, o obchodnom zákone. Čistá hodnota majetkovej podstaty, ktorú minister dopravy do jednotlivého národného podniku včlení pri jeho zriadení, tvorí jeho počiatočné kmeňové imanie.

(3) Výdavky súvisiace s prevádzkou hradia národné podniky z vlastných prevádzkových prostriedkov. Ak nestačia tieto prostriedky, zadovážia si potrebné finančné prostriedky so súhlasom ministerstiev dopravy a financií úverom (prevádzkový úver).

(4) Pokiaľ nestačia prostriedky, získané vykonávaním riadnych odpisov, zadovážia si národné podniky prostriedky na investície so súhlasom ministerstiev dopravy a financií úverom (investičný úver). Štát prispeje národným podnikom na investície určené jednotným hospodárskym plánom, ak sa podnikajú vo verejnom záujme a ak by náklady na ne presiahli hospodárske možnosti jednotlivých národných podnikov, pokiaľ by tieto náklady boli pre ne hospodársky neúnosné; výšku tohto investičného príspevku ustanoví vláda pred začatím príslušných investícií. Za tohto predpokladu, tým istým spôsobom a v tej istej miere prispeje štát národným podnikom na zúročenie a úmor pôžičiek na investície, dojednaných do dňa zriadenia národných podnikov.

(5) Za plnenia prepravných, tarifných alebo iných záväzkov a úkonov, uložených štátom alebo vykonávaných v naliehavom záujme národného hospodárstva alebo v inom dôležitom štátnom záujme, ktorý presahuje mieru obvyklú v obchodnom podnikaní a za ktoré sa národným podnikom nedostane priamej úplaty, odpovedajúcej aspoň vlastným nákladom, prislúcha, pokiaľ v tomto

zákone (§ 23, ods. 1) nie je ustanovené inak, národným podnikom náhrada vo výške rozdielu medzi vlastnými nákladmi a odplatou, prijatou za splnenie týchto záväzkov. O tejto náhrade, jej výške a spôsobe jej platenia rozhodne vláda, ktorá zároveň určí odvetvie štátnej správy, ktoré poskytne určenú náhradu.

(6) Národné podniky sú povinné zostavovať podnikové rozpočty a podľa nich hospodáriť. Rozpočtová závierka tvorí prílohu štátneho rozpočtu; účtovná závierka národných podnikov je prílohou štátneho záverečného účtu.

(7) Prebytky svojich výťažkov odvádzajú národné podniky štátu.

(8) Štát neručí za záväzky národných podnikov; záruky prevzaté štátom za záväzky, ktoré viaznu na majetku, začlenenom do národných podnikov, zostávajú nedotknuté.

§ 12.
Ustanovenia daňové a poplatkové.

Pre národné podniky platia daňové predpisy o podnikoch verejne účtujúcich. Národné podniky podliehajú poplatkovej povinnosti podľa poplatkového zákona s jeho zmenami a doplnkami, a od svojho zriadenia tiež poplatkovému ekvivalentu podľa § 1, ods. 2 písm. a) zákona zo dňa 8. apríla 1938, č. 76 Sb., o poplatkovom ekvivalente, pričom sa však na ne nevzťahujú ustanovenia § 8 a § 17, ods. 1 toho zákona.

§ 13.
Prevádzkové spoločenstvo.

(1) Pri plnení svojich úloh sú národné podniky všetkých odvetví (§ 7, ods. 1) povinné v prevádzke spolupracovať tak, aby boli čo najhospodárnejšie využité všetky ich prevádzkové zariadenia a pracovné sily a aby bola dosiahnutá s najmenšími nákladmi čo najväčšia výkonnosť národných podnikov ako hospodárskeho účelového celku (prevádzkové spoločenstvá). Národné podniky sú najmä povinné vzájomne sa doplňovať jednotlivými správnymi, prevádzkovými a prepravnými úkonmi, prácami a dodávkami, a zadovažovať ich, pokiaľ možno, podľa jednotných zásad.

(2) Ministerstvo dopravy môže po vypočutí riaditeľskej rady (§ 20) a jednotnej odborovej organizácie národným podnikom tiež uložiť spoločné zadovažovanie určitých úkonov, prác a dodávok.

(3) Vzájomné úkony, práce a dodávky si národné podniky účtujú podľa dohody zásadne vo výške vlastných nákladov; ak nedôjde medzi nimi k dohode, rozhodne Ministerstvo dopravy.

Diel III.
Správa národných podnikov.

§ 14.
Správne orgány

Správa národného podniku prislúcha predstavenstvu a riaditeľovi, ktorý je jeho predsedom.

§ 15.
Predstavenstvo.

(1) Predstavenstvo národného podniku sa skladá z predsedu (§ 14) a najmenej z 6, najviac 15 členov a rovnakého počtu ich náhradníkov.

(2) Členov predstavenstva a ich náhradníkov vymenúva vláda, a to:

a) jednu tretinu členov a ich náhradníkov zo stálych zamestnancov národného podniku, navrhnutých jednotnou odborovou organizáciou,

b) ostatných členov a ich náhradníkov z odborníkov dopravných, národohospodárskych, finančných a technických po vypočutí jednotnej odborovej organizácie.

(3) Členom predstavenstva alebo jeho náhradníkom môže byť iba československý občan, ktorý má odborné vedomosti a skúsenosti a je štátne spoľahlivý a občiansky bezúhonný.

(4) Člen predstavenstva alebo jeho náhradník nesmie prevodzovať zárobkový podnik, ktorého podnikanie je v rozpore so záujmami národného podniku, a nesmie vykonávať inú funkciu alebo činnosť, ktorá by bola v rozpore s týmito záujmami.

(5) Členovia predstavenstva a ich náhradníci vykonajú sľub ministrovi dopravy, že budú svedomite plniť svoje povinnosti v súlade so záujmami štátu.

(6) Členovia predstavenstva, po prípade ich náhradníci, spravujú národný podnik so starostlivosťou riadneho hospodára a sú osobne zodpovední za splnenie svojich povinností.

(7) Členom predstavenstva, po prípade ich náhradníkom, prislúcha náhrada hotových výdavkov, spojených s výkonom funkcie, a to podľa smerníc, ktoré vydá Ministerstvo dopravy po dohode s Ministerstvom financií; Ministerstvo dopravy môže po dohode s Ministerstvom financií priznať im okrem toho odmenu za zvláštne práce alebo za dosiahnutie zvlášť priaznivých hospodárskych výsledkov národného podniku.

(8) Vláda môže po vypočutí jednotnej odborovej organizácie členov predstavenstva a ich náhradníkov kedykoľvek odvolať.

§ 16.
Pôsobnosť predstavenstva

Predstavenstvu národného podniku prislúcha rozhodovať o všetkých veciach, ktoré presahujú bežnú prevádzku národného podniku, a usnášať sa vo veciach jeho prevádzky, ktoré vyžadujú vyššie schválenie (§ 22).

§ 17.
Riaditeľ

(1) Riaditeľa národného podniku ustanovuje a odvoláva vláda po vypočutí jednotnej odborovej organizácie. Vyhlásenie, ktorým sa riaditeľ vzdáva svojej funkcie, vezme na známosť minister dopravy, čím sa zánik funkcie stáva účinným.

(2) Riaditeľom môže byť iba československý občan, ktorý má odborné vedomosti a skúsenosti a je štátne spoľahlivý a občiansky bezúhonný.

(3) Riaditeľ nesmie vykonávať zamestnanie, funkciu alebo inú činnosť, ktorá je v rozpore so záujmami národného podniku, ani nesmie vykonávať akýkoľvek zárobkový podnik, ani sa na ňom zúčastniť.

(4) Riaditeľ vykoná sľub ministrovi dopravy, že bude svedomite plniť svoje povinnosti v súlade so záujmami štátu.

(5) Vykonávajúc svoju funkciu, je riaditeľ povinný konať so starostlivosťou riadneho hospodára a osobne zodpovedá za splnenie svojich povinností.

(6) Svojej funkcie sa riaditeľ ujíma dňom vykonania sľubu a stáva sa, pokiaľ ním už nebol, zamestnancom národného podniku; jeho pracovný pomer zaniká dňom, keď bol odvolaný, alebo dňom, keď bolo vzaté na známosť, že sa vzdáva funkcie. Ak nedošlo k zániku pracovného pomeru za okolností, pre ktoré by bolo možno inak pracovný pomer zrušiť predčasne, prislúchajú riaditeľovi požitky najmenej za čas, za ktorý by náležali, keby bol pracovný pomer rozviazaný výpoveďou.

(7) Na ustanovenie a odvolanie riaditeľa sa nevzťahujú predpisy o spolurozhodovaní závodného zastupiteľstva zamestnancov pri prijímaní a prepúšťaní zamestnancov, po prípade o spolupôsobení tohto zastupiteľstva pri zaraďovaní zamestnancov na pracovné miesta a o predchádzajúcom súhlase okresného úradu ochrany práce pri dojednaní a rozviazaní pracovného pomeru.

(8) Národný podnik ohlási svojho riaditeľa na zápis do obchodného (firemného) registra. Riaditeľ sa podpíše pred súdom alebo predloží svoj podpis súdu v overenej forme. Za národný podnik podpisuje tak, že k vytlačenému alebo kýmkoľvek napísanému zneniu firmy národného podniku pripojí svoj podpis.

§ 18.
Právomoc riaditeľa.

(1) Riaditeľ zastupuje národný podnik a vedie veci jeho bežnej prevádzky. Ak niet predstavenstva alebo ak nie je schopné sa uznášať alebo ak je nebezpečenstvo v meškaní, prislúcha riaditeľovi, aby urobil potrebné opatrenia; je povinný o nich podať správu predstavenstvu v najbližšej jeho schôdzke.

(2) Riaditeľ vykonáva uznesenie predstavenstva. Ak zistí, že uznesenie predstavenstva je na ujmu záujmov národného podniku alebo záujmov štátu, zastaví jeho výkon a podá o tom ihneď správu predstavenstvu a Ministerstvu dopravy, ktoré o veci rozhodne.

(3) Zastupovanie riaditeľa upraví organizačný štatút (§ 25); o zástupcoch riaditeľa platí obdobné ustanovenie § 17, ods. 4 a 5.

§ 19.
Zastupovanie pred súdmi.

Pokiaľ sa podľa právnych predpisov vyžaduje v konaní pred súdmi zastúpenie advokátom, sú národné podniky zastupované finančnými prokuratúrami; finančné prokuratúry zastúpia národné podniky na ich žiadosť aj v iných konaniach pred súdmi a inými verejnými orgánmi. Národné podniky nahradia finančným prokuratúram ich vlastné trovy; tie však nesmú robiť viac, ako by prislúchalo advokátovi v sídle národného podniku, o zastúpení ktorého išlo.

Diel IV.
Koordinácia národných podnikov.

§ 20.
Riaditeľská rada.

(1) Riaditeľská rada národných podnikov sa skladá z predsedu, ktorého vymenúva a odvoláva minister dopravy, z riaditeľov všetkých národných podnikov (§ 7) a zo zástupcu jednotnej odborovej organizácie, vymenovaného ministrom dopravy na jej návrh.

(2) Riaditeľskej rade prislúcha, aby rozhodovala o veciach vzájomnej prevádzkovej súčinnosti národných podnikov (§ 13), najmä o veciach, ktoré sú dôležité pre ustanovenie prevádzkového programu národných podnikov a rozsahu, druhu a časového sledovania ich investičnej činnosti.

(3) Riaditeľská rada je spôsobilá sa uznášať, ak sú prítomní okrem predsedu riaditeľskej rady riaditelia národných podnikov, ktorých sa týka prejednávaná vec.

(4) K platnosti uznesenia riaditeľskej rady sa vyžaduje jednomyseľnosť, a ak ide o vec, vyhradenú predstavenstvu niektorého národného podniku, tiež súhlas tohto predstavenstva. Ak nedôjde mu súhlas tohto predstavenstva do 5 dní odo dňa uznesenia, predloží predseda riaditeľskej rady vec na rozhodnutie Ministerstvu dopravy.

(5) Ak nemožno dosiahnuť jednomyseľné uznesenie riaditeľskej rady, predloží predseda riaditeľskej rady vec rovnako Ministerstvu dopravy na rozhodnutie. Ak ide pri tom o vec, vyhradenú rozhodnutiu predstavenstva niektorého národného podniku a ak nesúhlasil predseda tohto predstavenstva s navrhovaným uznesením, vyžiada si Ministerstvo dopravy pred svojím rozhodnutím vyjadrenie príslušného predstavenstva. Ak nedôjde toto vyjadrenie do 5 dní, predpokladá sa, že predstavenstvo prijíma odmietavé stanovisko svojho predsedu.

(6) Podrobnosti o tom, ako sa riaditeľská rada zvoláva, ako rokuje a ako sa uznáša, upraví spravovací poriadok riaditeľskej rady, ktorý vydá minister dopravy na návrh riaditeľskej rady.

Diel V.
Zamestnanci.

§ 21.
Pracovné (služobné), mzdové (platové) a penzijné pomery zamestnancov

(1) Zamestnanci v podnikoch, z ktorých sa zriadia národné podniky (§ 7, ods. 1), ako i štátni zamestnanci, ktorých určí Ministerstvo dopravy na služby v národných podnikoch, prechádzajú do služieb národného podniku, ktorý bol zriadený z podniku ich zamestnávajúceho alebo na ktorého služby boli určení, a stanú sa zamestnancami v súkromnoprávnom pracovnom pomere tohto národného podniku.

(2) Pracovné a mzdové pomery zamestnancov národných podnikov upravia národné podniky pracovnými a mzdovými poriadkami, ktoré schváli Ministerstvo sociálnej starostlivosti. Pokiaľ títo zamestnanci boli dosiaľ v pragmatikálnom alebo regulovanom služobnom pomere, upraví vláda nariadením nanovo ich penzijné a úrazové zabezpečenie.

(3) Než budú vydané predpisy podľa odseku 2, zostávajú zamestnanci, ktorí boli dosiaľ v pragmatikálnom alebo regulovanom služobnom pomere, naďalej vyňatí z národného poistenia dôchodkového a platia pre ich penzijné a úrazové zaopatrenie, ako i pre ich pracovné (služobné) a mzdové (platové) pomery naďalej doterajšie predpisy s výnimkou predpisov o pôsobnosti robiť opatrenia o jednotlivých zamestnancoch; táto príslušnosť prechádza výlučne na správne orgány národných podnikov.

(4) Penzijné a úrazové zaopatrenie zamestnancov doterajšieho štátneho podniku „Československé štátne železnice“ v pragmatikálnom alebo regulovanom služobnom pomere, ktorých činný služobný pomer skončí pred zriadením národných podnikov „Československé železnice“ a „Československá automobilová doprava“, a ich pozostalých zostáva nedotknuté. Konanie o veciach tohto zaopatrenia upraví vláda nariadením; až do jeho vydania platia obdobne ustanovenia odseku 3.

(5) Ministri financií a dopravy a predseda Najvyššieho účtovného kontrolného úradu určia, akým podielom a spôsobom uhradia štát a národné podniky „Československé železnice“ a „Československá automobilová doprava“ náklady na úhradu dávok penzijného zaopatrenia, včítane platov, povolených podľa voľnej úvahy, a na úhradu dávok úrazového zaopatrenia zamestnancov

týchto národných podnikov a ich pozostalých, ako i bývalých zamestnancov štátneho podniku „Československé štátne železnice“ a ich pozostalých.

Časť tretia.
Dozor nad národnými podnikmi.

§ 22.
Odborný dozor.

(1) Ministerstvu dopravy náleží starať sa a dozerať, aby národné podniky riadne a hospodárne plnili svoje úlohy, a po dohode s Ministerstvom financií dbať o to, aby riadne hospodárili (odborný dozor). Organizačný štatút (§ 25) ustanoví, ktoré opatrenia v hospodárení národných podnikov podliehajú schváleniu Ministerstva dopravy, po prípade ministerstiev dopravy a financií.

(2) Predpisy, upravujúce štátny dozor nad dopravnými podnikmi na zaistenie bezpečnosti a pravidelnosti dopravy a na ochranu iných verejných záujmov (vrchnostenský dozor), zostávajú ustanovením odseku 1 nedotknuté.

§ 23.
Ustanovenie v záujme obrany štátu.

(1) Pre národný podnik „Československé železnice“ platia vo veciach obrany štátu a pre jeho pomer k vojenskej správe ustanovenia zákona č.86/1937 Sb., vzťahujúce sa všeobecne na železničné podniky, najmä ustanovenia §§ 117 až 121 a § 124, ods. 2 toho istého zákona. Tieto ustanovenia platia primerane tiež pre ostatné národné podniky; minister dopravy po dohode s ministrom národnej obrany vydá o tom podrobnejšie predpisy, prihliadnuc na dôležitosť jednotlivého národného podniku pre obranu štátu.

(2) Pokiaľ z ustanovenia odseku 1 nevyplýva inak, vzťahujú sa na národné podniky ustanovenia zákona zo dňa 13. mája 1936, č. 131 Sb., o obrane štátu, platné pre podniky, registrované podľa neho.

§ 24.
Kontrola.

Národné podniky podliehajú kontrole Najvyššieho účtovného kontrolného úradu.

Časť štvrtá.
Záverečné ustanovenia.

§ 25.
Organizačné štatúty.

Vláda vydá nariadením organizačné štatúty pre jednotlivé národné podniky a upraví v nich veci, ktorých úprava je organizačným štatútom vyhradená predchádzajúcimi ustanoveniami tohto zákona; okrem toho v nich

a) upraví používanie štátnych znakov a symbolov, ako i používanie rovnošiat a služobných odznakov v prevádzke národných podnikov,

b) upraví scudzovanie nehnuteľnosti,

c) určí počet členov predstavenstva a ich náhradníkov v jednotlivých národných podnikoch,

d) vymedzí podrobne pôsobnosť predstavenstva,

e) upraví svolávanie, rokovanie a usnášanie predstavenstiev,

f) ustanoví zásady pre organizáciu vnútornej správy národných podnikov, pričom pre správu národných podnikov „Československé železnice“ a „Československá automobilová doprava“ v oblasti Slovenska zriadi osobitné oblastné výkonné orgány,

g) vydá podrobnejšie predpisy o hospodárení, najmä o zadovažovaní úverov, zriaďovaní fondov a ich dotácií, rozdelení zisku a spôsobe úhrady straty,

h) ustanoví podrobnosti výkonu odborného dozoru nad národnými podnikmi.

§ 26.
Oslobodenie od daní, dávok a poplatkov.

(1) Právne úkony, písomnosti a úradné úkony, ktoré sú potrebné na vykonanie tohto zákona, sú oslobodené od daní, dávok a poplatkov. Toto oslobodenie sa však nevzťahuje na vlastnú obchodnú činnosť národných podnikov, ani na prevody majetku alebo majetkových práv z národných podnikov na iné osoby.

(2) Oslobodenie podľa odseku 1, vety prvej sa vzťahuje tiež na prevody majetku neštátnych železníc a iných dopravných podnikov a zariadení do vlastníctva štátu, ktoré štát nadobudol dohodou s vlastníkmi po 30. septembri 1938, pokiaľ príslušné dane, dávky alebo poplatky neboli už zaplatené.

§ 27.
Zrušovacie ustanovenia.

Pokiaľ z tohto zákona nevyplýva inak, zrušuje sa platnosť, po prípade používateľnosť, všetkých ustanovení o veciach ním upravených, obsažených v iných predpisoch najmä,

a) zákona zo dňa 13. júna 1922, č. 188 Sb., ktorým sa upravuje pomer československej štátnej správy ku Československým plavebným spoločnostiam Labskej a Dunajskej, v znení zákona zo dňa 22. marca 1929, č. 53 Sb., pokiaľ upravuje právne pomery Československej plavebnej spoločnosti Labskej,

b) zákona zo dňa 7. marca 1924, č. 64 Sb., ktorým sa upravuje pomer československej štátnej správy k Československej účastinnej spoločnosti Oderskej, s prílohou, v znení zákona zo dňa 13. júla 1928, č. 136 Sb., a vládneho nariadenia zo dňa 6. novembra 1941, č. 459 Sb., o úprave pomerov Českomoravskej plavebnej účastinnej spoločnosti Oderskej,

c) ustanovenia § 1 vládneho nariadenia zo dňa 25. septembra 1924, č. 206 Sb., ktorým sa vykonáva zákon o úprave hospodárenia v štátnych závodoch, ústavoch a zariadeniach, ktoré prevahou nemajú plniť úlohy správne, pokiaľ sa v ňom za podnik spravovaný podľa zásad obchodného hospodárenia vyhlasujú Československé štátne železnice,

d) vládneho nariadenia zo dňa 28. júna 1946, č. 159 Sb., ktorým sa čiastočne mení a doplňuje vládne nariadenia č.206/1924 Sb.,

e) vyhlášky ministrov obchodu a železníc zo dňa 19. januára 1896, č. 16 r.z., o zriadení Ministerstva železníc a o vydaní nového organizačného štatútu pre štátnu železničnú správu,

f) zákona zo dňa 13. mája 1943, č. 52 Sl.z., o poštátnení tuzemského úseku Košicko-bohumínskej dráhy a o likvidácii úč.spol. „Košicko-bohumínska dráha“,

g) vládneho nariadenia zo dňa 4. júla 1939, č. 155 Sl.z., o zriadení Slovenskej Dunajplavby, úč.spol.,

h) vládneho nariadenia zo dňa 21. júna 1939, č. 139 Sl.z., o Slovenskej leteckej spoločnosti,

ch) nariadenia Slovenskej národnej rady zo dňa 3. júla 1945, č. 72 Sb. SNR, o zriadení riaditeľstva štátnych železníc v Bratislave a v Košiciach.

§ 28.
Účinnosť a vykonanie.

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia; vykoná ho minister dopravy so zúčastnenými členmi vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Petr v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.